

INDEX CAPITUM LIBRI SECUNDI

DE NECESSITATE GRATIÆ AD ACTUS DIVINI ORDINIS ELICIENDOS, SERVANDA SUPERNATURALIA PRÆCEPTA, ET PECCATA ILLIS CONTRARIA VITANDA.

- CAP. I. *Utrum gratia divinæ revelationis, ad Deum in hac vita cognoscendum, sicut ad salutem oportet, fuerit necessaria?*
- CAP. II. *Utrum ad credendum revelatis specialis gratia Dei sit necessaria.*
- CAP. III. *Utrum ad initium fidei sit necessaria gratia?*
- CAP. IV. *An actus fidei sit in se et in substantia supernaturalis, et tractatur prima sententia.*
- CAP. V. *Actum fidei et voluntatem credendi, esse actus quoad substantiam supernaturales.*
- CAP. VI. *Actum fidei non esse tantum supernaturalem in suo fieri, sed in suo etiam esse.*
- CAP. VII. *Actum fidei non esse supernaturalem ex modo accidentali actus, solum extrinsece illum denominante.*
- CAP. VIII. *Actum fidei non esse supernaturalem ex accidentali modo intrinseco, seu illi inhaerente; et vera assertio concluditur.*
- CAP. IX. *Fundamentis prioris sententiæ satisfi.*
- CAP. X. *Utrum possit homo assentiri mysteriis supernaturalibus revelatis a Deo, aliquo naturali assensu, sine auxilio speciali gratiæ?*
- CAP. XI. *Utrum fides aliqua, quæ idem motivum credendi, eandemque rationem formalem objecti habeat cum fide infusa, possit haberi ex viribus naturæ sine auxilio gratiæ?*
- CAP. XII. *Utrum ad sperandum, sicut oportet, divinas promissiones, gratiæ auxilium requiratur, et quale, quæ ratione necessarium sit?*
- CAP. XIII. *Utrum ad amandum Deum amore concupiscentiæ, ut est summum bonum, et commodum hominis amantis, sit auxilium gratiæ necessarium?*
- CAP. XIV. *Utrum ad amandum Deum, ut supernaturalem finem, et gratiæ auctorem perfecta dilectione amicitiae, auxilium gratiæ per se, et propter speciem, et excellentiam talis amoris, sit necessarium?*
- CAP. XV. *Utrum ad amandum Deum auctorem gratiæ, amore etiam imperfecto, sit per se necessarium gratiæ supernaturalis auxilium?*
- CAP. XVI. *Utrum ad aliquos actus moralium virtutum sit per se necessaria gratia, eo quod in specie sua supernaturales sint?*
- CAP. XVII. *Utrum præter actum fidei, sint in intellectu speculativo aliqui actus supernaturales, propter quos gratia per se necessaria sit?*
- CAP. XVIII. *Quis sit actus sapientiæ specialiter Spiritui Sancto attributus?*
- CAP. XIX. *Quis sit actus intellectus dono Spiritus Sancti specialiter attributus?*

- CAP. XX. *Quis sit actus scientiæ dono Spiritus Sancti specialiter attributus?*
- CAP. XXI. *Quinam actus sint fortitudo, pietas, timor, et consilium, qui dono Spiritus Sancti specialiter tribuntur?*
- CAP. XXII. *Utrum præter actus virtutum, et donorum, sint alii actus supernaturales, ad quos sit specialis gratia necessaria, qui beatitudines, vel fructus Spiritus Sancti dicuntur?*
- CAP. XXIII. *Utrum ad servanda supernaturalia præcepta, quæ de internis actibus data sunt, vel ad non peccandum contra illa, sit gratia necessaria?*
- CAP. XXIV. *Utrum ad servanda præcepta supernaturalia de externis actibus, necessaria sit gratia?*
- CAP. XXV. *Utrum hominibus etiam iustis sit necessaria nova gratia, ad exequenda media necessaria vel utilia ad æternam salutem consequendam?*

LIBER SECUNDUS.

DE NECESSITATE GRATIÆ

AD ACTUS DIVINI ORDINIS ELICIENDOS

SERVANDA SUPERNATURALIA PRÆCEPTA, ET PECCATA ILLIS CONTRARIA VITANDA.

PRÆLUDIUM

1. Hactenus dictum est de necessitate gratiæ ad actus ordinis naturalis, quæ tota necessitas ex vulnere peccati originalis orta est, et ideo quasi extrinseca et adventitia reputari potest. Nam licet homo in pura natura eandem gratiæ necessitatem haberet, saltem ad non peccandum et honeste vivendum, nihilominus, secundum præsentem Dei institutionem, necessitas illa sublata fuerat, nisi lapsus naturæ intervenisset. Præter hanc vero necessitatem invenitur alia magis intrinseca, et per se consequens ad quamcumque intellectualem naturam creatam, ut ad beatitudinem naturam superantem per opera illi proportionata tendere possit, quæ opera vocamus actus divini ordinis, de quibus per se primo dantur supernaturalia præcepta: et ad illos est necessaria gratia creaturæ rationali, non ratione alicujus lapsus vel vulneris naturæ, sed per se propter excellentiam talium actuum, et ideo hæc necessitas tam in Angelis quam in homine in natura integra inventa est. In homine autem creato in puris naturalibus non consideratur, quia licet in illo esset impotentia ad eliciendos illos actus propriis viribus, tamen cum non esset ordinatus ad supernaturalem finem, illis actibus non indigeret, ideoque absolute non esset illi talis gratia necessaria.

2. *Doctrina de necessitate extrinseca eadem pene ad utrosque actus.* — Nunc autem in statu naturæ lapsæ utraque necessitas ad hos actus convenienter eliciendos concurrat, quia et natura per se est impotens ad efficiendos actus superioris ordinis, et vulnera peccati non tan-

tum bonum usum naturalium virium impediunt, sed multo magis supernaturalium. Verumtamen impedimentum hoc proveniens ex peccato ferè ejusdem rationis est in operibus supernaturalibus quæ in naturalibus, et ideo ad hanc indigentiam ac necessitatem facile applicari possunt dicta in superiori libro. Quapropter in hoc libro de intrinseca gratiæ necessitate ad actus superioris ordinis dicemus, et quia hæc necessitas in peculiari natura talium actuum fundatur, ideo quantum generalis doctrina permiserit, illam explicabimus; si qua vero difficultas bene operandi etiam his actibus ex originali peccato accreverit, ob quam major gratia ad illos necessaria sit nunc quam ante peccatum, illam etiam declarabimus.

3. *De quibus præcipue actibus tractatio instituitur.* — Suppono vero hos actus, qui per se postulant gratiæ auxilium, præcipue esse intellectus et voluntatis, nam per has potentias homo attingit Deum in se, estque capax ejus ut objecti beatitudinis supernaturalis, et ita illæ potentiæ sunt quæ objecta supernaturalia, ut talia sunt, attingere possunt. Ac propterea etiam supernaturalia præcepta per se primo de his actibus dantur; de externis vero non nisi quatenus ab his internis pendent, et ab illis solis, sicut oportet, imperari possunt. Ex quo facile quis intelliget materiam hujus libri conjunctissimam esse cum materia de virtutibus infusis, præsertim de fide, spe et charitate, et ideo non posse tractari, quin attingantur aliqua quæ de illis virtutibus disputari solent. Verumtamen ad hunc locum sola ea pertinent quæ generalia sunt, et ideo quoad fieri possit in illis tantum versabimur, ex his vero quæ sunt propria singularum virtutum ea tantum attingentes, sine quibus generalia explicari non possunt, et dicemus prius de his quæ ad intellectum pertinent, quia prior potentia est, deinde de his quæ ad voluntatem spectant, et obiter de inferioribus potentiis quatenus aliquid gratiæ participare possunt, delibabimus.

CAPUT I.

UTRUM GRATIA DIVINÆ REVELATIONIS, AD DEUM IN HAC VITA COGNOSCENDUM, SICUT AD SALUTEM OPORTET, FUERIT NECESSARIA?

1. *Primum punctum hujus capituli.* — *Secundum.* — Diximus, in superiori libro, divinam revelationem per se non esse necessariam ad veritates naturales cognoscendas, ideoque in homine non requiri necessario ad aliquam

veritatem in particulari, ac definite, licet, ad cognoscendas omnes sine errore vel diminutione, necessaria sit homini, præsertim lapsio. Nunc vero de veritatibus altioris ordinis tractamus, et duo inquiruntur quæ in titulo insinuantur: unum est, an sint aliquæ veritates quæ sine revelatione cognosci non possint; aliud est, an illa revelatio et cognitio sit ad salutem necessaria: quia vero utrumque in materia de fide, et in aliis locis Theologiæ ex professo disputatur, ideo in præsentibus breviter et per summa capita expeditur.

2. *Pro primo puncto.* — *Prima suppositio.* — Imprimis ergo suppono aliqua divina mysteria hominibus esse ad cognoscendum proposita, quæ sine divina revelatione cognosci non possent. Hoc certissimum est traditurque a Theologis tractantibus de Trinitate, Incarnatione, Eucharistia, Vita æterna, seu Visione beata, et aliis potissimis mysteriis fidei, de quibus nos etiam in suis locis diximus. Nunc ergo breviter probatur primo ex illo Matth. 16: *Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus;* et ex Paulo ad Rom. 1: *Quod notum est Dei, manifestum est in illis, Deus enim illis manifestavit,* utique per creaturas, ut ex contextu constat et omnes exponunt. Significatque Apostolus esse aliud, vel alia in Deo non ita manifesta, sed altiora mysteria, quæ nisi revelentur, cognosci non possunt a creaturis, de quibus idem Paulus, 1 Cor. 2, ait: *Sapientiam loquimur in mysterio, quæ abscondita est;* et infra: *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum. Spiritus autem omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Ratio autem cur hæc non possint naturaliter ab homine cognosci, est quia imperfecte et per sensum sumit cognitionem. Si vero universaliter de omni creatura intellectuali loquamur, ratio ob quam multa non possunt ab ulla creatura naturaliter cognosci, est quia aliqua mysteria Dei per solos effectus naturales non manifestantur, ut mysterium Trinitatis. Omnis autem creatura vi suæ naturæ solum potest cognoscere Deum, quatenus per effectus naturales investigari potest. Alia vero mysteria quæ supra naturam ordinem a Deo fiunt, priusquam fiant non possunt cognosci ut futura, nisi per revelationem, quia ex libera Dei voluntate pendent; nec postquam facta sunt, quia neque per se cadunt sub objectum intellectus creati, nec per effectus manifestantur, ut latius de Angelis tractatur 1 part., quæst. 57, art. 5.

3. *Secunda suppositio pro secundo puncto.*

— Secundo, supponendum est cognitionem horum mysteriorum, quæ per solam revelationem notificantur, esse necessariam ad salutem. Hoc etiam est certum, et latius probatur in materia de fide. Nunc breviter colligitur ex illis verbis Christi Joan. 17: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum.* Ubi in verbo *cognoscant*, subjungendum est non solum in vita futura, sed etiam in præsentibus, nam hoc modo ait Christum clarificasse Patrem, et manifestasse ipsius nomen hominibus. Si ergo vita æterna sumatur in rigore pro celesti vita, sic cognitio hujus vitæ dicitur esse vita æterna, non formaliter, sed causaliter, quia est radix et origo illius, ut dixit Cyrillus, lib. 11 in Joan., cap. 16, et indicat Augustinus, tract. 105. Si autem ipsamet cognitio hujus vitæ dicitur formaliter vita æterna, intelligitur inchoative, ut ait Euthym. ibi. Et in utroque sensu ostenditur ex illo loco, cognitionem Patris et Filii incarnati, et consequenter etiam Spiritus Sancti, esse tam necessariam in hac vita, ut sine illa neque vita æterna in celo obtineri, neque hic prout expedit participari possit.

4. *D. Augustini mens.* — Verum est Augustinum sæpe tam verbum *cognoscant*, quam *vitam æternam*, referre ad visionem Dei claram, ut patet lib. de Spirit. et Litter., cap. 33, et 1. 2 de Liber. arbitr., cap. 2, ubi advertit ideo non dixisse Christum, ut credant, sed *ut cognoscant*, quia de altiori cognitione loquebatur. Et in hoc sensu, qui est probabilis, testimonium illud non probat intentum, tamen ibidem fatetur Augustinus unam cognitionem esse præmium alterius, et consequenter cognitionem viæ esse radicem alterius: et Christus, in toto illo capite, satis clare loquitur de cognitione viæ. Sed ulterius hoc confirmant verba Christi Joan. 6: *Omnis qui audivit a Patre et didicit, venit ad me.* Audimus autem a Patre per revelationem divinam, juxta illud quod ibidem Christus allegat: *Erunt omnes docibiles Dei,* ex illo Isai. 54: *Ponam universos filios tuos doctos a Domino,* utique per Christum et prædicatores ejus, quibus ipse dixit Matt. ult.: *Ite, docete omnes gentes,* hæc enim doctrina quædam revelatio est, ut infra dicam. Ratio vero cur ad salutem sit necessaria cognitio illarum rerum, quæ non nisi per revelationem haberi potest, est ex ordinatione divinæ providentiæ, habet tamen fundamentum quasi connaturale in fine ad quem natura intellectualis ordinata est. Ille enim est supernaturalis beatitudo, in

qua beati visuri sunt etiam profunda Dei, et ideo oportuit ut in via aliquo modo ea præcognoscerent, et quasi paulatim addiscerent. Item quia hæc cognitio talium mysteriorum necessaria ad salutem est cognitio fidei, ut jam dicam: *Fides autem est ex auditu, auditus autem per verbum Christi,* ut dicitur ad Rom. 10. Unde etiam Trident., sess. 6, c. 6, dixit: *Disponuntur ad justitiam divina gratia excitati et adjuti, fidem ex auditu concipientes:* nomine autem auditus et verbi Dei omnis divina revelatio comprehenditur, ut statim explicabo.

5. *Tertia suppositio attinens ad utrumque punctum.* — Tertio igitur suppono id quod proxime dixi, hanc cognitionem viæ, ad salutem necessariam, esse cognitionem fidei; nam licet possit Deus aliis modis se manifestare hominibus, non solum in patria per speciem, sed etiam in via per scientiam infusam vel per prophetiam, tamen hi modi extraordinarii sunt, et ad salutem singulorum non necessarii, et ideo de illis non tractamus; et quia si ad fidem est necessaria gratia, multo magis ad altiores cognitiones Dei. Quod ergo cognitio fidei ad salutem necessaria sit, de fide est, ex Paul. ad Heb. 10: *Sine fide impossibile est placere Deo.* Et ad Rom. 10: *Quomodo invocabunt eum in quem non crediderunt.* Et hoc etiam probant illa verba Christi Matth. ult.: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit,* significans tam necessariam esse fidem ad salutem, sicut est Baptismus. Ratio est, quia hæc mysteria non possunt cognosci per scientiam naturalem, scientia autem infusa nec debuit nec convenienter potuit omnibus dari, et ideo postulata est cognitio, quæ omnibus viatoribus communis esse possit, et ideo quando hic peregrinamur, per fidem ambulamus. Item oportuit intellectum captivari in obsequium Dei et ut credendo se disponat ad videndum, et quodam particulari modo per fidem visionem mereatur, ut latius in propria materia tractatur.

6. *Assertio principaliter intenta, et de fide.* — *Probatur auctoritate.* — *Accedit ratio.* — Ex his ergo concluditur ad cognoscendum Deum in via, sicut oportet ad salutem, necessariam esse gratiam divinæ et supernaturalis revelationis. Assertio est de fide, quam tradit Concilium Arausicanum, can. 8, ubi definit, *neminem posse sine revelatione Dei mysterium salutis conquirere.* Et Trident., dicto cap. 6: *Disponuntur (ait) ad justitiam, fidem ex auditu concipientes:* et infra: *Credentes vera esse, quæ divinitus*